

Др Марица МАЛОВИЋ-ЂУКИЋ
Историјски институт
Београд

УЛОГА ДРОБЊАКА У ПРИВРЕДНОМ ЖИВОТУ ПЉЕВАЉСКОГ КРАЈА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

У позном средњем веку Дробњаци су имали запажену улогу у караванској трговини између приморских центара, Дубровника и Котора с једне и Полимља с друге стране, пре свега као поносници, примићури и крамари. Исто тако, поједини трговци из Дробњака активно су се бавили кредитном трговином у Дубровнику и Котору. У караванској трговини углавном су користили Језерски пут који су добро познавали, јер је пролазио кроз њихову територију (Језера). Свој иметак стицали су бавећи се пре свега трговином и пљачкашким подухватима (пљачком дубровачких трговаца), које је било једно од средстава богаћења у средњем веку. То је била уобичајена пракса у којој су учествовали чак и крупни феудалци Сандаљ Хранић, Радосав Павловић и други. Дробњаци нису пљачкали само за себе већ и за свог господара Сандаља Хранића.¹

Један од Дробњака који је пљачком, а мање трговином стицао богатство, био је Скоровој Вокшић, влах из Дробњака, са својим синовима. Истина, не зна се где је живео у Дробњаку, али, судећи по местима где су се догађале пљачке приморских трговаца, вероватно негде у широј или ближој околини Пљеваља. Наиме, Скоровој Вокшић, са својим синовима, понекад без њих, обављао је своје пљачкашке походе у првој половини XV века углавном у близини Пљеваља, и у пљеваљској области.² Он је са својом дружином пресретао дубровачке трговце и одузимао им робу, пре свега сребро. Није само Скоровој Вокшић пљачкао са својом дружином већ и Пљевљаци. О

---

¹ *NAD Diversa Cancellariae* XLVII fol.180, 16 V 1430; М. Маловић-Ђукић, *Дробњаци у време Косача*, Косаче-оснивачи Херцеговине, Билећа-Гацко-Београд, 2000. 455.

² Б. Храбак, *Прошлости Пљеваља по дубровачким документима до почетка XVII столећа*. Историјски записи 1–2 (1955)14; М. Маловић-Ђукић, *Прилози историји Дробњака у средњем веку*, Гласник Завичајног музеја 1, Пљевља 1999, 150; Иста, *Дробњак под турском влашћу у 15. веку*, Гласник Завичајног музеја 2, Пљевља 2001, 125–126; Иста, *Дробњак у време Косача*, 456.

томе сведоче бројне тужбе дубровачких трговаца због пљачки, против влаха Дробњака, током XIV и у првој половини XV века, међу којима се помињу Скоровој Вокшић и његови синови.³ Оптужено је 11 Пљевљака крајем септембра 1457. године због пљачке дубровачких трговаца.⁴ У скоро свим пљачкашким подухватима, који су се догодили средином XV века на путу Пљевља–Пријепоље, учествовали су, како се наводи у дубровачким изворима, Скоровој Вокшић, влах из Дробњака, са синовима. Током 1436. године заједно пљачкају дубровачке трговце Скоровој Вокшић и његови синови, у широј околини Пљеваља.⁵ Исти случај је био и 1448. године код места Хранче, данас Ранче, синови Скоровоја Вокшића пресрели су дубровачке трговце и опљачкали њихову робу.⁶ Тако пљачком стечено богатство омогућавало је такође, и стицање друштвеног угледа. О друштвеном угледу синова Скоровоја Вокшића говори податак из поименичног пописа Херцеговине из 1477. године, где је један од њих, вероватно најстарији (или најугледнији), Стјепан, убележен као старешина катуна, који је заједно са њим, имао седамнаест кућа и четири нежењена.⁷ Стјепанов цемат леговао је у месту Хранче, данас Ранче. У његовом катуну помињу се и његова браћа као кућне старешине Радивој, Радич и Влах. Међутим, у дубровачкој грађи, помињу се само Радивој и Стјепан.⁸

Неки од катуна у нахији Комарници, или Дробњаку, улазили су у област других нахија, као што су Кричка и Кукањ,⁹ које су, по својој територији припадале пљеваљској области. То је појава која је позната већ одавно у историјској науци.¹⁰ Међутим има једна тешкоћа јер се ради о влашким нахијама (Комарница, Кричак и Кукањ) код којих су катуни односно зимска

³ Б. Храбак, *Прошлост Пљеваља*, 14; М. Маловић-Ђукић, *Прилози историји Дробњака*, 150.

⁴ Б. Храбак, *Прошлост Пљеваља*, 14.

⁵ NAD *Lam. De foris* fol. 245^v, 9 XI 1436; М. Маловић-Ђукић, *Дробњаци у време Косача*, 456.

⁶ NAD. *Lam. de foris* XXI fol.292, 13 II 1448; М. Маловић-Ђукић, *Дробњаци у време Косача*, 456.

⁷ А. Аличић, *Поименични попис санџака вилajета Херцеговина*, Сарајево, 1985. 47; М. Маловић-Ђукић, *Прилози историји Дробњака*, 150.

⁸ Види нап. 5.

⁹ А. Аличић, *Поименични попис*. 29, 56, 58, 61. Опширније о томе види, М. Маловић-Ђукић, *Иста, Дробњаци у време Косача*, 461 нап. 6; *Иста, Дробњак њог њурском влашћу у 15. веку*, Гласник Завичајног музеја 2, Пљевља 2001, 119 нап. 9. Напомињем да бих у овом раду исправила једну своју ранију заблуду. Приликом убицања појединих топонима који се јављају у нахији Комарници, односно у појединим њеним катунима један од њих био је топоним Мочевац који сам идентификовала са данашњим Моћевцем код Пљеваља. Међутим тај Мочевац из комарског катуна налази се у близини села Петине на левој обали реке Њехотине. На овај податак скренуо ми је пажњу колега др Славенко Терезић на чему му се срдечно захваљујем (А. Аличић, *Поименични попис*, 59).

¹⁰ О. Зиројевић, *Попис мизије београдске области 1640/41 године*. ИЧ LXIV (1997) 231.

и летња станишта покретна. Иако су у ово време (друга половина 15. века) можда прешли на седелачки начин живота и сместили се по селима. Њихова летња станишта су и даље остала покретна. Тако нисмо сигурни кад је и колико која нахија улазила у другу нахију. Управо због тога су и тешкоће око простирања територије нахије Комарнице. Зависно од тога где се налазе дробњачки катун, односно зимска и летња станишта, дали су ближе или даље од пљеваљског краја, његови становници, односно трговци појединих џемата у нахији Комарници утицали су непосредно или посредно на привредни развој пљеваљске области. То су пре свега они катун у нахији Комарница, односно Дробњаку, који су имали зимска и летња станишта у пљеваљском крају. Један од њих био је џемат Мичије, сина Тохолја.¹¹ Он је имао зимско станиште у месту Била, данас село у општини Пљевља. То је био највећи катун у нахији Комарница, бројао је 68 кућа са 5 нежењених мушкараца. Блиски сродник Мичије Тохолјевића је био, вероватно, трговац Брајан Тохолјевић, који је пословао десетак година у Дубровнику, бавећи се кредитном трговином и другим облицима трговачког пословања. Он је имао и слугу, као и остали познати дубровачки трговци, који му је помагао у трговачком пословима.¹² Он је на тај начин утицао посредно на привредни развој пљеваљског краја.

Још један познати трговац из Дробњака, Радич Градисалић,¹³ бавио се активно посредничком трговином између приморских центара, Дубровника и Котора с једне, и Полимља с друге стране, крајем XIV и у првој половини XV века. Пљеваљска област улазила је у његове трговачке подухвате. Он је вероватно био и старешина једног катуна у нахији Комарница, односно Дробњаку, који је бројао 17 кућа и 3 нежењена.¹⁴ У попису Херцеговине из 1477. године нема података о зимским и летњим стаништима овога џемата.

Било је влаха из нахије Комарнице који су имали баштине и тимаре у пљеваљској области. Катун у нахији Комарници, који је имао старешину Радоњу Ђурђевића, бројао је 40 кућа.¹⁵ Из тог џемата двојица влаха, од којих је један већ био примио ислам, имали су своје старе баштине у селу званом Врба, данас истоимено село под планином Љубишњом у пљеваљској општини. У једном великом катуну у нахији Комарници или Дробњаку, који је имао 56 кућа и 7 нежењених, са катунаром или старешином катуна Нико-

¹¹ А. Аличић, *Поименични попис*, 63–64.

¹² С. Ђирковић, *Херцег Стефан Вукчић-Косача и његово гоби*, Београд 1964, 132 нап. 62 ; Д. Ковачевић-Којић, *Учеће влаха и трговачкој размени током XIV и XV вијека*, *Radovi ANBH* 22 (1983) 81–83; Маловић-Ђукић, *Прилози историји Дробњака*, 153.

¹³ С. Ђирковић, *Херцег Стефан Вукчић-Косача*, 132 нап. 62; Маловић-Ђукић, *Прилози историји Дробњака*, 152–153.

¹⁴ А. Аличић, *Поименични попис*, 65.

¹⁵ А. Аличић, *Поименични попис*, 56.

лом, сином Ђурана,¹⁶ односно Николом Ђурановићем, осморица су имали баштине у поменутом селу Врба. Остали из овог катуна имали су зимска станишта у месту Комарница, а летња у Језерима.

Из поменутог катуна нови муслиман Махмуд по попису из 1477. године, добио је тимар у нахији Кукањ са неколико села. Добио је поменути тимар да иде у рат и био је ослобођен испенце.¹⁷

Према томе, из изложеног се може закључити, да су Дробњаци вишеструко, непосредно или посредно, утицали на привредни развој пљеваљског краја. Свој утицај и учешће испољавали су на различите начине, било као познати и богати трговци и кредитори, или они који су иметак стицали пљачком, што је била уобичајена пракса у средњем веку. У њој су учествовали и крупни феудалци, односно њихови људи, па тако и Дробњаци као поданици Сандаља Хранића. Поред тога, Дробњаци су као баштаници и тимарници имали своје земљишне поседе у пљеваљској области, наслеђене или стречене. Обављали су војну службу у Османској држави, као војници-војници и коњаници, чувари друмова и промета трговаца и робе. Имали су због тога повлашћени статус и били ослобођени многих дажбина.

Marica Malović-Đukić

THE ROLE OF DROBNJAKS IN THE ECONOMIC LIFE IN PLJEVLJA REGION IN THE LATE MIDDLE AGES

Summary

In this work are presented individuals from Vlach group of Drobniaks who directly or indirectly influenced to the economic development in Pljevlja region. In the first place they were merchants from the Vlach group of Drobniaks engaged in caravan trade between coastal centers Kotor and Dubrovnik on one side, and Polimlje on the other. Several of them were successfully involved for a long time in credit trade in Kotor and Dubrovnik, in this way contributing indirectly to development of economic life in Pljevlja region in the late middle ages. Some of them gained their wealth by plunder, robbing merchants from Dubrovnik near Pljevlja, and becoming in such way rich and influential. Some of them had their katuns in closer or further surrounding of Pljevlja. Drobniaks who had their patrimonial estates and timars in the neighboring of Pljevlja also contributed to the economic development of the region.

¹⁶ A. Aličić, *Poimenični popis*, 55.

¹⁷ A. Aličić, *Poimenični popis*, 309–310.